

LAVOTTA JÁNOS UTOLSÓ DÉLUTÁNJA

Bencsik Gábor regényéről

A járványhelyzet miatt meghosszabbított Lavotta Emlékév (2020-2021) amúgy is gazdag zempléni, valamint fővárosi programja – mint Kassai István és Lázár György zongoranégykezes hangversenye, Lavotta-duó koncert, hangszeres tanulmányi versenyek, zenetudományi konferencia Széphalmon és Tállyán, verbunkos könyvbemutató a Zenetudományi Intézet Bartók termében, Lavotta-CD kiadása – a szervezők által nem tervezett, örvendetes eseményekkel is bővült.

Lavotta az irodalomban, a zene-, valamint a képzőművészetben

Ismert, hogy Lavotta Jánost írók, költők, zeneszerzők, képzőművészek egyaránt kitüntették figyelmükkel. Az első életrajzírója, a jó barát *Bernát Mihály* például már 1812-ben, Pazonyi Elek főszolgabíró házában, idézem „*ott találtam (még pedig számos úri vendégek jelenlétébe a magán kívül való elragadtatás között hegedüléssel magát mutató) Lavotta Jánost (...) arra vettem magamat, hogy beszéltessem elő tulajdon maga magával az ő világi életét s viszontagságait; (...) midőn láttam, hogy az ő kedve im már a felhevülésnek is nyílik, mellyel való beszélgetésnek minden titkolódzást elzáró s félre vető mértékére lépett: papírost, tentát, pennát vettem kezeim közé és tüzesen folyt előadásait szorgalmasan feljegyezgettem. Azonban a fenn említett 1812^{dik} esztendő felváltott közelebbi esztendőkkbe is lévén összejövetelbéli szerencsém Lavottával: újra többeket hallottam szájából, melyeket viszont újabb pótolékjegyzésekbe vévén, annakutána rakosgattam valamennyire összeillőbb Tisza-Füredi magános óráim között az egész általam kinyomoztathatott biographiát rendsorokba (...), élvén még 1818^{dikba} április 22^{dikén} s ugyancsak itt helybe tartózkodván Lavotta közöttünk.*”¹

Bernát Mihály Lavotta-életrajza alighanem a leghitelesebb forrás, hiszen az utána készült tanulmányok is elsősorban a benne lévő adatokat használják. Pár évtizeddel később *Erdélyi János*, a Bihari szavait lejegyző Szemere Páltól a Bernát-életrajznak több helyen is ellentmondó adatot idéz.² Éppen ezért írásának értéke inkább az összképben, Lavotta jellemzésében van, akit – Kölcseyhez hasonlóan – Biharinál kulturáltabbnak érez.

Bernát Gáspár – Bernát Mihály fia – nyomtatásban megjelent³ *Lavotta élete* című könyve harmadik az életrajzok sorában, azonban sokban eltér apja kéziratától és színvonalában is alatta marad. Függelékében, egy Lavottának tulajdonított palotás mellett két kottamellékletet – *A szegény szerencsését várja, Vigasztalás a korcsmásban* – közöl a *Nota Insurrectionalis Hungarica (Insurgens nóta)* című programzenéből.

Lavotta János, a kor és az ember címmel írt Szilágyi-életrajz⁴ fő forrása – Káldy Gyula, Fabó Bertalan, Markó Miklós egymásnak több alkalommal is ellentmondó adatközlésével kiegészítve – szintén a két Bernát-, Mihály és Gáspár Lavotta-életrajza. A könyvről Major Ervin

¹ BERNÁT MIHÁLY: A BÁJOLÓ HEGEDÜS. *A híres virtuosus 's Diletant Hegedüs Lavotta János életének leírása leginkább Téli Szabad Óráiban kidolgozta Tekintetes Nemes Heves és Külső Szolnok Törvényesen összekaptsolt vármegyékbe helyezettett Tisza-Füred Mező-Városában 1818-dik Esztendei Április 22-dik Napján Tisztelt Heves Vármegyének Betsületbéli Vice-Fiscálissa Bernátfalvi Bernát Mihály m. p..* Eredeti Töredék. OSZK Fol. Hung. 974.

² ERDÉLYI JÁNOS: Lavotta életrajza. Regélő Pesti Divatlap. 1842. április 21. és 24. 249-251. és 261-263.

³ BERNÁT GÁSPÁR: Lavotta élete. Pesten, 1857. Nyomatott Boldini Róbertnél

⁴ SZILÁGYI SÁNDOR: Lavotta János, a kor és az ember. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Bp. 1930.

recenziójában a Muzsika hasábjain megállapítja: „*Van már tehát két Lavotta-életrajzunk, de a jó Lavotta-életrajz ideje úgy látszik, még nem érkezett el.*”

A bő hat évtizeddel később megjelent Lavotta-monográfia⁵ szerzője Csokonai óhajlásával azonosulva ajánlotta az olvasónak: „*Adják az egek, hogy egész nyaláb remekék homályosítsák meg minél előbb ezt az én csekély próbatéletemet!*”

Nem életrajz ugyan, azonban Lavotta és Csokonai képzeletbeli találkozását Jókai *Két lángész egy házban*⁶ című novellájában örökítette meg.

Barát Endrének a virtuóztriász – Bihari, Csermák, Lavotta – életét feldolgozó *Bolygótűz*⁷ című regénye, valamint *Székely Júliának*, Lavottát és Csokonait párba állító, *A magyar Orfeusz-a*⁸ a verbunkos kor – Szabolcsi Bence találó szavaival – *homokba fülő tehetségű* muzsikusaik életét írói fantáziával tárja az olvasó elé.

Zempléni költők is megemlékeztek Lavottáról, így *Balogh Zoltán* a 19. század második felében Lavotta sírjánál című versével, valamint a tállyai születésű *Zempléni Árpád*, aki Lavotta hegedülését elbeszélő költeményben⁹ idézte meg.

Lavotta emlékének megőrzésében a zeneszerzők sem maradnak el. Nem tudatosan ugyan, de Lavotta legismertebb művét,¹⁰ a Lassú Magyart *Pablo Sarasate* – Lavotta szerzőségét elhallgatva – saját neve alatt szerepeltette az Op. 20-as, *Zigeunerweisen* című, világszerte ismert és kedvelt kompozíciójában.

Inkább helytörténeti jelentősége van annak a két, kevésbé ismert énekelt verbunkosnak, amelyeket Zempléni Árpád verssorait Lavotta Szigetvár ostroma szvitjének Ima feliratú tételéhez, valamint Kossovits József ismert lassú verbunkosához alkalmazva, zongorakísérettel ellátva, a költő felesége, Z. Révész Anikó zongoraművész szerkesztett egybe.¹¹

Hubay Jenő – aki igen aktívan vette ki részét a verbunkos-szerző halálának országos centenáriumi rendezvényeiből – *Lavotta szerelme* címmel, három felvonásos operával¹² fejezte ki rokonszenvét Lavotta iránt. A későbbi évtizedekben hasonló címmel írt zenés játékot *Vágó Géza*¹³, valamint *Géczy István*¹⁴.

Farkas Ferenc még az 1940-es évek végén, 50-es évek elején került közelebbi kapcsolatba Lavotta muzsikájával, amikor kísérezetét komponált Dékány András *A kóbor hegedűs* című hangjátékához. A kézíratos zenei hagyaték alapos tanulmányozása során Farkas felfedezte önmaga számára a hegedűművész-zeneszerző Lavotta Jánost, kinek témáit, motívumait,

⁵ DOMBÓVÁRI JÁNOS: Pusztafedémestől Tállyáig. Monográfia Lavotta Jánosról. Szent Maximilian Kiadó Miskolc, 1994

⁶ Jókai Összes Művei 97. kötet. Révai testvérek kiadása 1898. 87. o

⁷ BARÁT ENDRE: Bolygótűz. Zeneműkiadó Bp. 1966

⁸ SZÉKELY JÚLIA: A magyar Orfeusz. Zeneműkiadó Bp. 1973

⁹ Lavotta hegedül. Kép a Tokaj-Hegyalja régi életéből. Zempléni Árpád székfoglalója a Petőfi Társaság 1903. április 12-én tartott fölolvás estjén.

¹⁰ Az igen szép verbunkos különböző letétekben összesen tizenhat 18. század végi, 19. századi forrásban fordul elő.

¹¹ Formai szempontból a dal – Zempléni Árpád: Lavotta hegedül (Kép a Tokaj-Hegyalja régi életéből) című elbeszélő

költeményének szerkezetét követve – három részből áll. Az Epedés feliratú első

Rész zenei anyaga Kossovits József szép verbunkos-dallama, amely Csokonainak A reményhez című versével

Vált közismertté, s amelyet egy 19. századi téves közlés folytán a közvélekedés máig Lavottának tulajdonít.

A dallamában csupán annyi eltérés van, amennyit a hangszeres előadással szemben az énekelhetőség

Megkívánt. A második („Róla, róla...” kezdetű) rész felirata Palotás, zenei anyaga Lavotta Szigetvár

Ostromából a Tanácskozás feszes verbunkos táncdallama. A harmadik rész a Kossovits-dallam

(„Éltem gyöngysora...” kezdetű) nyolc ütemének keserű, panaszos hangulatú visszatérése. – Az Ima

zongorakísérete a centenáriumi ünnepségen is közreműködött Z. Révész Anikó munkája.

A zenei kíséret vonószenei átiratát Dombóvári János készítette.

¹² Berczik Árpád és Farkas Imre szövegkönyve felhasználásával készült operát 1906. november 17-én mutatták be az Operaházban. A kilenc előadás egyikét megtekintette Bartók Béla is.

¹³ Vágó Géza zenés játékának 1917. április 23-án volt a bemutatója a Népoperában.

¹⁴ Géczy István darabját először 1923. szeptember 16-án láthatta a Budai Színkör közönsége.

gondolat-töredékeit alkalmasnak vélte, hogy segítségükkel a magyar kora-biedermayer képét előhívja. Így született meg 1967-ben a *Lavottiana*,¹⁵ az öttételes divertimento. A műből a Kossuth-díjas zeneszerző egy mozarti apparátusra elkészítette a Lavottiana zenekari változatát is. Ellentétben a fúvósötös zenei anyagával, a *Lavotta-szvit* tételei – az egy menüett kivételével – Tempo di Verbunk feliratúak.

Kemény Egon az 1950-es évek második felében *Komáromi farsang*¹⁶ című, két részes rádiódaljátékban Csokonai barátjaként Lavotta alakját, mint színházi karmestert, a Komáromba látogató társulat vezetőjét vonta be a farsangi történetbe.

Örvendetes, hogy napjainkban is születik olyan zenemű – mint például *Ács Gyula Lavotta Rondó* című vonós kamarazenekarra írt darabja¹⁷ –, amelyben a szerző Lavotta hegedűduóinak főbb témáit állította táncrendbe.

Lavotta a képzőművészetben is jelen van, igaz, a róla készült egyetlen festmény,¹⁸ valamint számos 19. századi grafika szerzője – egy kivétellel¹⁹ talán – a digitális archívumok²⁰ számára is ismeretlen.

Kiss György domborműve

Az 1922-ben felavatott tállyai hármasszobor egyik oldalán Lavotta domborművét Vaszary László alkotta. Az 1990-es évek első felében a Lavotta-kollekció az erdőbényei leszármazott, Lavotha Géza szobrászművész sátoraljaújhelyi munkáival²¹ gyarapodott. Borsi Antal sárospataki művész a Lavotta János-díj tartozékaként érme formájában Lavotta portréját öntötte bronzba.²² A gyulai Erkel Ferenc Társaság Bónis Ferenc elnök úr kezdeményezésére Tállyán, a feltételezett egykori patika homlokzatán Lavotta bronzból készült domborművét²³ helyezte el. A „magyar Orfeusz”-t ábrázoló alkotások legfrissebb műtárgya a képzőművész-tanár Monostory Viktória által – Lavotta születésének 250. évfordulójára – készített rézkarc.²⁴

Lavotta János utolsó délutánja

Bencsik Gábor könyve előtörténete a Lavotta 200 emlékév utolsó heteinek eseményeibe öröndetesen belenyúlik. Egyrészt, mert előzetesen nem remélt programról beszélünk, másrészt igen hasznos szépirodalmi mű született Lavottáról.

¹⁵ A művet a Bécsi Fúvósötös mutatta be 1968-ban Grácban.

¹⁶ Kemény Egon - Gál György Sándor - Erdődy János: Komáromi farsang. Rádiódaljáték két részben.

Bemutató: Magyar Rádió - Kossuth adó, 1957. március 9. 20.00

Főbb énekes szerepben: Ilosfalvy Róbert, Házy Erzsébet, Lehoczky Éva

A Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarát Lehel György vezényelte.

¹⁷ Ács Gyula: Lavotta Rondó vonószekarra. Bemutató: Magyar Nyelv Múzeuma, Széphalom, 2016

¹⁸ Ismeretlen szerző: Lavotta János portréja. Magyar Nemzeti Múzeum

¹⁹ Vágó Pál: Lavotta János portréja (1890-es évek)

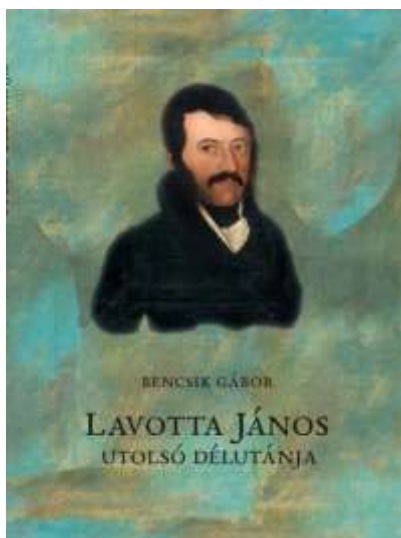
²⁰ Digitális Képtár (DKA), Elektronikus Periodika Archívum (EPA), Magyar Elektronikus Könyvtár (MEK)

²¹ Lavotha Géza: Lavotta-dombormű (fáfaragás). Lavotta János Művészeti Iskola, 1989

²² Lavotha Géza: Lavotta János köztéri mellszobra (műkő). Sátoraljaújhely, 1994

²³ Kiss György Munkácsy-díjas szobrászművész Lavotta-domborműve (bronz). Tállya, 2001

²⁴ Monostory Viktória: Lavotta János. Rézkarc (XXXV/1.), 2014

E sorok írója 2021 legelején még javában a *Zempléni verbunkos konferenciák (1990–2020)*²⁵ tanulmánykötet szerkesztői munkálataival volt elfoglalva, amikor a közösségi hálón egy bejegyzés adta hírül, hogy a Magyar Krónika januári száma részletet közölt Bencsik Gábor megjelenés előtt álló Lavottáról írt könyvéről. Természetesen felkeltette érdeklődésem, és furdalt a kíváncsiság, hogy egy könyvkiadó, történész, lapszerkesztő, újságíró, szépíró, közéleti embert mi készíttette Lavottáról szóló könyv megírására. És miért pont a nemesi származású Lavotta Jánost választotta, amikor írhatott volna a virtuóztriász másik két tagjáról, vagy az ugyancsak hegedűs, verbunkos-szerző Rózsavölgyi Márkról?

Bencsik Gábornak igaza van, amikor a nemzetté válás időszakában a verbunkos un. kismestereit két zenei világ közötti láncszemként említi, hiszen a magyar romantika zenei stílusát, a verbunkost a nyugati világgal megismertető Erkel-Liszt-Mosonyi „fejedelmi hármasa” előtti időszakról évtizedeken át méltatlanul kevés szó esett. A verbunkos korai szakaszát alkotják ők, akikről – s ezt a 70-es évek zenei tanulmányai mondatja velem – a felsőfokú zeneoktatás is „nagyvonalúan” bánt. Ez is oka lehet annak, hogy – noha közterület viseli mindegyikük nevét – újra és újra fel kell fedezni őket a zenehallgató számára. Ebből a szempontból végül mindegy is, hogy a szerző milyen indíttatásból választotta a Tállyán nyugvó Lavottát. Ugyanis mi zempléniiek csak örülhetünk annak, hogy Bencsik Gábor a három évtizeden át dédelgetett szépírói gondolatait Lavotta halálának bicentenáriuma idejére papírra vetette.

Az író a már említett Bernát Mihály kéziratban fennmaradt életrajzot használta könyve forrásaként. S jól tette, mert ezt még Lavotta életében szinte tollba mondta Bernátnak, aki találkozásról találkozáásra jegyzetelt. Ezért tarthatjuk – helyenként vitatható megállapításai ellenére is – a Lavotta-kutatás alapvető forrásának.

A regény első mondatai szíven ütik az olvasót:

- Jaj, Istenem, Lavotta úr! – kiáltott föl a kövér patikusné, és a pult fölött előre hajolt, hogy jobban lássa a földön fekvő férfit.

Régen volt már olyan forró az augusztus, mint ebben az 1820-as esztendőben, de aznapra enyhült az idő, könnyű, hűvös szelek jöttek észak felől. Lavotta János ezért is indult ebéd után a fájós lábával maga a patikába, hogy az elgémbereedett tagjait kissé megmozgassa. Odaért, köszönt, átadta a receptet, amit a vendéglátója, Öry doktor írt föl, aztán összeesett.

- Lavotta úr, mi lelte?

A patikusné oldalazva, vastag karjait fölemelve furakodott előre a pult és a fal közötti keskeny résen. Ott feküdt Lavotta, és fájdalmas arccal nézett a patikusnéra, de szólni nem tudott.”

Remek írói fogásként Lavotta csöndes agóniája közben – a hegedűtanulás gyermekéveitől a debreceni kottásbolt torzón maradt tervéig, a betegségtől meggyötört testének végső menedéket, valamint a gyógyulás reményét nyújtó tállyai tartózkodásáig – leperegnek életének filmkockái. A könyv legfőbb erénye a kutató számára, hogy a verbunkos-szerző, hegedűvirtuóz, a színházi karmester, házitanító Lavotta tevékenységét kiegyensúlyozottan, az arányokat

²⁵ LAVOTTÁTÓL KODÁLYIG. Zempléni verbunkos konferenciák (1990–2020). Szerkesztette Sziklavári Károly-Dombóvári János. Kecskés és Társa Sátoraljajhely, 2021

Könyvbemutató a PIM Lotz-termében

megőrizve mutatja be a regényben. Bencsik Gábor, annak ellenére, hogy családjának tagjai szorosan kapcsolódnak egy-egy művészeti ághoz – felesége, Bea asszony textilművész, lányuk muzikológus –, ő maga mégis laikusként ír Lavottáról, s mennyire hitelesen!

Időrendben először a gyermek Lavotta pozsonyi, nagyszombati hegedűtanulmányait kísérhetjük figyelemmel. Mivel zenei tehetsége korán megmutatkozott, apja – aki maga is ügyes műkedvelő muzsikus lévén – gondot fordított zenei taníttatására. Az olasz Sabodi Bonaventúra²⁶, a cseh Hossza Ferenc²⁷, Zistler József²⁸, valamint Glantz György²⁹ voltak a kicsi Jancsika tanárai.

Talán nem haszontalan a hegedűtanár, valamint növendék olvasó számára, ha közülük a legrészletesebben – szakszerűen és szórakoztatóan – a már idős Bonaventúra pozsonyi hegedűleckéit követjük:

- *Áll ide ma figlio. Kisterpesz, cosi, lábafej szögbe, kintebb, még, még, cosi, bene. Mind a két láb lehet egyforma. Majd szabad billegés, majd szabad séta, mint cigány a kocsmába, de most csak áll. Csipő un poco előre, bene. Fontos stabilità. A többi majd jön később. Most fogja violino.*

Jancsi odaáll.

- *Dammi il violino. Add csak ide. Fogd meg két kéz, látod, cosi.*

Igazgatta Jancsi ujjait.

- *Va bene, most emel föl, tesz nyakadhoz, megáll, megáll, nem olyan duro, nem merev. Facile, cosi, könnyed, becézgeti, mint szép lány. Most fog vonót, megáll, letesz, kellett volna első a vonó kezdeni.*

Zavadi mutatja a vonófogást, egyre erőteljesebb mozdulatokkal illesztgeti rá Jancsi ujjait, Jancsi pedig egyre merevebb. Zavadi hirtelen megáll.

- *Aspetta, Jancsi, megáll tanulás. Bonaventura bácsi rontotta el.*

Jancsi meglepetten néz az öregre. Nem ő rontotta el?

- *Èn öreg már, öreg, sokszor nincs türelem. (...)*

Aznap egy kis darabot kell megtanulni, közben százszor megállnak. Zavadi néha minden apró részletet kijavít, máskor meg hosszabban hagyja Jancsit játszani.

Bene, fiam, bene, csak baj, hogy nem repüli. Lent jár a földön, pedig kell repülni.

- *Jancsi csodálkozva néz a mesterre. Hogyan repülni?*

- *Van füled jó, muzika csinálod jól. De ha akarsz lenni igazi, kell megtanulni repülés. (...)*

Új darab tanulásába kezdenek. Jancsi igyekszik, de egyre a repülés jár az eszében Bátorságot gyűjt, megáll a játékkal, Zavadihoz fordul.

- *A mester legutóbb a repülésről beszélt.*

²⁶ Galántai Esterházy Miklós herceg zenekarának egykori tagja

²⁷ Gróf Keglevich Zsigmond nagyszombati kanonok komornyikja, neves hegedű- és brácsavirtuóz

²⁸ Batthyányi József hercegprímás Anton Zimmermann vezette zenekarának első hegedűse és hírneves szólistája

²⁹ A Károlyi ezred katonakarmestere

- Zavadi fürkészően néz Jancsi szemébe. Maga elé állítja a fiút, megfogja a vonót tartó kezét. Jancsi feszengve áll előtte.

- Figyel énrám, Jancsi, elmond most fontos dolog. Lehet, még korán mond, de mond. Szóval nem preciso hangzás fontos. Kell preciso, játszani tiszta hang, de nem az igazán fontos. Hanem repülés. Kell úgy játszani, emeljen föl muzika levegőbe. Neked van talentum, de még nem tudja, hogyan kell. Nem érzi. Ha érzi, onnan van út, egyenes.

A felnőtté váló s jogi tanulmányait Nagyszombatban megkezdő Lavotta az életrajz szerint³⁰ Fraknón szervita -, majd Sopronbánfalván pálos kolostorokban keresi helyét, ahol a szerzetesek mély benyomást tettek rá ugyan – szép, meghitt párbeszédnek sorát olvashatjuk az orgonán játszó Peregrin testvérrel –, azonban a magárahagyatottság érzésével nehezen bír és tovább áll. A család nemesi hagyományával szembe helyezkedve – már jogvégzetten³¹ –, az ebben a korban szokatlan és köznemesek között lenézett muzsikusi pályát választotta. Lavotta hite szerint – a recenzens számára a könyv talán legszebb mondata ez – „(...) a muzsikálás nem más, mint imádság, Isten gyönyörű világának dicsérete.”

A honi hangversenyzés elindításában³² is aktív Lavotta még nincs harminc éves sem, amikor Kazinczy Ferencsel, Kármán Józseffel, Kelemen Lászlóval a magyar színjátszás bölcsőjét ringatják:

Csengő csilingel az ajtó fölött, ahogy Lavotta benyit a vendéglőbe, bent mindenki önkéntelenül felé fordul. Körbepillant, Kelemen Lászlót keresi, a színtársulat vezetőjét, az hívta ide, hogy bemutassa a többieknek. Ha igaz, hangigazgató lesz a társulatnál, muzsikus, zeneszerző, korrepetitor, zenekarvezető, szóval neki kell majd szolgáltatnia a darabokhoz a muzsikát. (...)

- Barátaim, ahogy ígértem, íme, Lavotta János, a bájoló hegedűs, társulatunk új zeneigazgatója.

A könyv az életrajz hitelességét erősíti azzal, hogy olyan személyeket vont be a cselekménybe – mint a kancellista báró Orczy Lászlót, vagy gróf Zichy Károly országbíró –, akik egy ideig fiaik zenei nevelését az „udvari mester” Lavottára bízták. Az olvasó elkísérheti Lavottát azokba a nemesi kúriákba³³ is, ahol a neves muzsikust nemesi rangjához méltón fogadták és az ott töltött rövidebb-hosszabb idő alatt hegedűjátékával szórakoztatta a vendéglátó társaságát, s ahol pedig erre kérték, házitanítóskodott.

Bencsik Gábor Lavotta életrajzi könyve átmenet a fikció és a monográfia között. Miközben az író az eddig ismert és hitelesnek tekintett életrajzi adatokra építi fel a regény cselekményét, a

Könyvbemutató Tállyán

³⁰ DOMOKOS MÁRIA: Lavotta János. Magyar zeneszerzők 6. Mágus Kiadó, 1999. 6. o.

³¹ A Magyar Királyi Universitasban a Polgári Törvényt prof. Stuhr alatt végezte.

DOMBÓVÁRI JÁNOS: i. m. 37. o.

³² Muzikalische Akademie tisztán zenei előadásokat jelent.

DOMBÓVÁRI JÁNOS: i. m. 37. o.

³³ Lavotta a számos nemesi család közül a könyvben szereplő Elek István tiszaszőlősi, Lónyay Gábor deregnyői, Óry Fülöp Sámuel tállyai, Papszász József szárazbői, Puky István gesztelyi birtokán vendégeskedett.

*Szamosvölgyi Péter polgármester köszöntője
Sátoraljaújhelyen*

monográfia lexikális adathalmazát leírásokkal, jellemrajzokkal, párbeszédekkel lazítja fel, amely nyelvi gazdagsága révén remélhetőleg élményt nyújt számos olvasó számára.

Különösen ajánlhatjuk a könyvet a hangszeres növendékeknek, szaktanároknak, mert nemcsak korának verbunkos-szerzőjét, hegedűvirtuózát, színházi karmesterét, háztanítóját ismerhetik meg, hanem Lavottán keresztül a korabeli magyar muzsikussors – amelyben egyaránt osztozik Bihari János és Csermák Antal is – a maga nyughatatlan,

jobbára hányatott, önsorsrontó élete bontakozik ki előttünk. Ezek a kismesterek azzal, hogy úttörői voltak a magyar romantika zenei stílusának, bizonyos mértékben áldozatai is lettek annak a kornak, amely az arra érdemes muzsikusainak még nem tudott tartós megélhetést biztosítani.

Szerepük a nemzet öntudatra ébredésében elvitathatatlan, mert a magyarság jelképévé vált verbunkos zenéjük „*segít magyarnak lenni, segít magyarnak maradni, segít Európában helytállani.*”³⁴

Dombóvári János

**Bencsik Gábor: Lavotta János utolsó délutánja
Kárpát-medencei Tehetséggondozó Nonprofit Kft., 2021**

A sátoraljaújhelyi könyvbemutató képei (Szigeti Sándor felvétele)

³⁴ SZABOLCSI BENCE: A magyar zenetörténet kézikönyve. Budapest: Zeneműkiadó, 1955. 41.